

ORDONANȚA PREȘEDENȚIALĂ

**Executor judecătoresc îndumător
SZEKELY SZABOLCS**

**Executor judecătoresc stagiar
VINTILĂ MARIUS ANDREI**

Conceptul de ordonanță președentială este folosit în doctrină în mai multe accepțiuni. Astfel într-o primă accepțiune prin ordonanță președentială se desemnează ansamblul de norme după care se conduc părțile și instanța în soluționarea uznei cauze urgente. Ordonanța președentială se înfațișează ca o procedură specială reglementată de lege în scopul luării unor măsuri vremelnice în cazuri urgente.

Într-o altă accepțiune, ordonanța președentială evocă însăși actul final și de dispoziție prin care instanța statuează asupra cererii promovate de partea interesată. Conceptul de ordonanță președentială evocă în acest caz idea de act procedural.

Procedura ordonanței președentiale este reglementată, în principal de art. 581-582 C. proc. civ.

Ordonanța președentială are întotdeauna caracter contencios chiar și atunci cînd se dă fără citarea părților.

Condiții (speciale) de admisibilitate a ordonanței președentiale

Pe lângă condițiile generale ce trebuie să existe în cazul oricărei forme concrete care intră în conținutul acțiunii civile (formularea unei pretenții, interesul, capacitatea procesuală și calitatea procesuală), admisibilitatea ordonanței președentiale presupune și îndeplinirea unor condiții speciale care desprind din art. 581 alin 1 C. proc. civ.

Potrivit art. 581 alin 1 C. proc. civ. „*instanța va putea să ordone măsuri vremelnice, în cazuri grabnice, pentru păstrarea unui drept ce s-ar putea păgubi prin întârziere, pentru prevenirea unei pagube iminente și care nu s-ar putea repara, precum și pentru înșăturarea piedicilor ce s-ar ivi cu prilejul unei executări*”.

În doctrină, s-a subliniat că textul de lege stabilește două din situațiile de admisibilitate a cererii de ordonanță președentială, anume urgența și caracterul vremelnic al măsurii solicitate a se lua pe această cale, precum și că, din această din urmă condiție decurge o a treia de admisibilitate anume ca prin măsura luată să nu se prejudece cazul.

I. URGENTA

Prima condiție ce justifică folosirea ordonanței președentiale este urgența, care urmează a fi apreciată de către instanță în concret, în raport cu circumstanțele obiective ale cauzei, criteriile subiective fiind, de regulă, irelevante. Tinem să subliniem că nu trebuie să se recurgă la o apreciere în abstracto, ci la una în concreto, adică la o estimare adaptată la împrejurările cauzei.

Legea nu definește conceptul de urgență, ea indică doar situațiile ce pot face necesară și posibilă o intervenție a justiției, respectiv pentru păstrarea unui drept care s-ar păgubi prin întârziere, prevenirea unei pagube iminente ce nu s-ar putea repara, înlăturarea piedicilor vite cu prilejul executării.

Condiția urgenței nu trebuie confundată cu celeritatea, chiar dacă unele texte din Codul de procedură civilă ar putea conduce la o asemenea confuzie. Celeritatea trebuie să fie o caracteristică a oricărui proces civil, în sensul finalizării acestuia într-un termen rezonabil. În schimb, urgența la care se referă art. 581 alin. 1 C. proc. civ. ține de însăși natura ordonanței președentiale, fără a exclude, ci dimpotrivă, presupunând celeritate. Însă nu în toate cazurile în care legea prevede că judecata are loc de urgență și cu precădere (de exemplu art. 320. alin 1 și art. 400 C. proc. civ.), se poate trage concluzia că judecata va avea loc pe calea ordonanței președentiale.

Este necesar ca urgența să persiste pe tot parcursul judecării, astfel încât cererea de ordonanță președentială nu poate fi admisă dacă urgența există doar la data introducerii cererii, însă a dispărut ulterior acestui moment și înainte de pronunțarea hotărârii.

Instanța va arăta împrejurările din care a trasa concluzia că este îndeplinită această cerință. Uneori, sarcina instanței este simplificată, deoarece chiar legea apreciază existența

urgenței, de exemplu, în cazul suspendării execuției vremelnice art. 280, alin. final C. proc. civ., în cazul luării, în timpul procesului de divorț, a unor măsuri vremelnice referitoare la încredințarea copiilor minori, la obligația de întreținere, la alocația pentru copii și la folosirea locuinței. Această condiție de admisibilitate este reținută constantă în practică, astfel s-a decis că evacuarea provizorie a chirișilor pentru efectuarea lucrărilor de consolidare a imobilului în care locuiesc poate fi dispusă pe calea ordonanței președențiale, însă, dacă din expertiza efectuată rezultă că imobilul necesită reparații, dar acestea nu sunt urgente, astfel încât în lipsa lor să se prăbușească or să devină impropriu utilizării normale, nu se mai justifică evacuarea chirișilor pe calea ordonanței președențiale până la terminarea lucrărilor.

II CARACTERUL VREMELNIC

A doua condiție de admisibilitate este a măsura ordonată de instanță să fie vremelnică.

Această condiție se află într-o strânsă legătură cu neprejudicarea fondului cauzei. Ordonanța președențială este o instituție pusă la dispoziția părților doar pentru a se lua măsuri provizorii, adică în termenii legii a unor „măsuri vremelnice”, iar nu definitive. Ordonanța președențială nu are ca scop stabilirea definitivă a drepturilor părților și, tocmai de aceea, partea nemulțumită de măsura luată prin ordonanță are posibilitatea de a se adresa instanței, pe calea procedurii de drept comun.

În fapt, ar fi posibil ca măsurile luate pe calea ordonanței președențiale să rămână definitive, dacă partea împotriva căreia au fost luate, din diverse motive (de ex. convingându-se de justețea lor), nu mai urmează calea dreptului comun. Această situație nu schimbă însă caracterul vremelnic al ordonanței președențiale, în sensul că există posibilitatea discutării fondului dreptului în instanța de drept comun, deci ordonanța își va produce efectele până la pronunțarea unei hotărâri pe fond.

Caracterul vremelnic decurge fie din însăși natura măsurii luate, fie din cuprinsul ordonanței care arată expres că aceasta își produce efectele numai un anumit timp, de exemplu, pe durata procesului de divorț.

III. NEPREJUDECAREA FONDULUI

Cea de a treia condiție de admisibilitate a ordonanței președențiale este ca măsura luată să nu prejudice fondul dreptului. Această condiție decurge atât din condiție referitoare la caracterul vremelnic al măsurii ce urmează a fi dispusă, cât și din prevederea legală conform căreia ordonanța va putea fi dată de chiar și atunci când există judecată asupra fondului.

Când rezolvă o cerere de ordonanță președențială, instanța nu are de cercetat fondul dreptului discutat între părți, dar, pentru ca soluția să nu fie arbitrară, va cerceta aparența acestui drept. Împrejurarea că dreptul subiectiv este litigios nu împiedică pronunțarea ordonanței președențiale, întrucât aparența de drept este suficientă pentru ca instanța să ordone o măsură urgentă și vremelnică, urmând ca problema existenței sau inexistenței dreptului subiectiv să se rezolve pe calea procedurii de drept comun, în cadrul unei judecăți care vizează fondul.

s-a decis că este inadmisibilă cererea prin care proprietarul unei locuințe solicită obligarea, pe calea ordonanței, a celuilalt coproprietar să îi permită accesul în locuința respectivă pe care acesta din urmă o folosește în exclusivitate, reclamantul-proprietar având locuința asigurată în alt imobil, deoarece nu este vorba de ocrotirea unui drept ce s-ar păgubi prin întârziere, iar pentru soluționarea pretinsului drept sunt necesare verificări de fond.

Sfera de aplicare a ordonanței președențiale

În materia executării silite

Art. 581, alin. 1 C. proc. civ. permite folosirea ordonanței președențiale pentru înșăturarea piedicilor ce s-ar ivi cu prilejul unei executări.

De asemenea art. 280, alin. 5 . proc. civ. dispune că suspendarea executării provizorii (vremelnice) poate fi încuviințată vremelnic și prin ordonanța președentială.

Uneori se consideră că pe calea ordonanței președentiale s-ar putea obține și întoarcerea executării slite, însă această soluție presupune o interpretare mai largă a cerințelor potrivit cărora măsura ordonată trebuie să aibă caracter vremelnic și, totodată, să nu prejudice fondul, dându-se acestor două condiții de admisibilitate un înțeles special în această materie și anume până la restabilirea situației anterioare. Menționăm, că în doctrină, soluția se propune mai ales în cazurile în care executarea silită a constat în evacuarea sau în predarea unui bun, însă, în ce ne privește, apreciem că o asemenea soluție este totuși forțată.

În schimb, în mod justificat, s-a decis că nu se poate dispune, pe calea ordonanței președentiale, anularea formelor de execuție silită.

În materie locativă se recurge frecvent la folosirea ordonanței președentiale, lucru posibil ori de câte ori sunt întrunite condițiile art. 581C. proc. civ. În practică au fost admise ordonanțe președentiale pentru:

- constatrea stării locuinței închiriate;
- asigurarea folosirii pașnice a locuinței;
- eliberarea accesului la camera reclamantului;
- a se permite efectuarea unor reparații necesare și urgente;
- încetarea unor abuzuri de folosință, etc.

Cât privește evacuarea locatarului, soluția de principiu eferită de jurisprudență este în sensul că această măsură nu poate fi dispusă pe calea ordonanței președentiale, deoarece vizează fondul dreptului, iar nu o măsură vremelnică.

În materie comercială

Datorită celerității cu care se desfășoară operațiunile comerciale, există tendința de a se recurge frecvent la procedur ordonanței președentiale în materie comercială.

Astfel s-a putea recurge la procedura ordonanței președentiale dacă se solicită:

- Oprirea unor acte de concurență neloială;
- Suspendarea din funcție a administratorului unei societăți comerciale;
- Încetarea faptelor prin care se împiedică folosirea unui spațiu comercial;
- Permitearea accesului la spațiile comerciale.

În schimb nu s-ar putea obține pe calea ordonanței președentiale:

- obligarea la plata unor despăgubiri pentru actele de concurență neloială săvârșite;
- stabilirea valabilității unui contract comercial;
- revocarea din funcție a unui administrator al societății comerciale;
- înregistrarea în registrul de acțiuni a cesiunii unor acțiuni;
- stabilirea dreptului de proprietate asupra unor spații comerciale;
- obligarea unei persoane să se asocieze cu o altă persoană etc.

Ordonanța președentială își găsește o eficientă și amplă aplicație în cadrul raporturilor de dreptul familiei. Adeseori ordonanța este folosită în procesele de divorț, chiar legea referindu-se la o atare posibilitate. În acest sens art. 613² C. proc. civ. precizează că: „instanța, poate lua pe tot timpul procesului, prin ordonanță președentială, măsuri vremelnice cu privire la încredințarea copiilor minori, la obligația de întreținere, la alocația pentru copii și la folosirea locuinței”.

Mai mult, unele măsuri vremelnice pot fi luate în baza art. 581 C. proc. civ., chiar dacă între soți un proces de divoț. Așa este, bunăoară, cazul izgonirii di locuință a unuia dintre soți. Pe calea ordonanței președentiale, în măsura în care sunt îndeplinite condițiile de admisibilitate, se poate obține: restituirea bunurilor de uz personal sau a celor necesare exercitării profesiei; reintegrarea soțului alungat, eventual și a copiilor, în locuința comună;

evacuarea provizorie a soțului tulburent; împărțirea provizorie a folosinței locuinței comune; stabilirea unui program provizoriu de vizitare a minorului până la definitivarea procesului privind stabilirea domiciliului minorului etc.

SPEȚE

1. Suspendarea judecării cauzei. Imposibilitatea suspendării judecării ordonanței președențiale.

Prin încheierea civilă nr. 3/ 03.07.2002, Judecătoria Toplița a dispus suspendarea judecării cauzei din dosarul nr. 912/20002, pe motiv că pe rolul instanței se află spre soluționare cauza penală în care reclamantele l-au chemat în judecată pe pârât pentru infracțiunea de tulburare în posesie prevăzută de art. 220 C. penal.

Împotriva încheierii au declarat recurs reclamantele, solicitând admiterea recursului și repunerea pe rol a cauzei din dosarul nr. 912/2002.

Recurente motivează că, față de obiectul acestui proces, au solicitat luarea unei măsuri vremelnice, și anume aceea de a intra în curte la garaj și de a se folosi de acea intrare, cazul fiind tipic unei ordonanțe președențiale.

Cauza penală promovată tot de recurente are ca obiect tulburarea de posesie solicitându-se condamnarea inculpatului.

Soluționarea cauzei civile – ce presupune o anumită urgență -, nu are nici o autoritate de lucru judecat în cauza penală, cum susține instanța de judecată.

Recursul a fost admis ca fondat, pentru următoarele considerente.

Recurente au calitatea de reclamante în cauza a cărei judecată s-a suspendat, solicitând, pe cale de ordonanță președențială, eliberarea căii de acces la garajul unde își ține autoturismul.

Tot recurente, în calitate de părți vătămate, au formulat plângere penală împotriva aceleiași persoane care are ca obiect tulburarea de posesie prevăzută de art. 220 C. pen.

Hotărârile pronunțate în procedura specială a ordonanței președențiale sunt vremelnice, executorii, procesele având caracter de urgență, în cauză neprejudicându-se fondul.

În aceste condiții, existența pe rol a unui dosar penal, chiar dacă se referă la încălcarea aceluiași drept, nu are drept consecință aplicarea prevederilor de art. 244, pct.2 C. proc. civ., tocmai datorită caracterului vremelnic al hotărârii că în această cauză nu se rezolvă fondul.

Trib. Harghita, decizia civilă nr. 885 din 14.08.2002

2. Ordonanța președentială. Aparența dreptului. Admisibilitate.

Judecătoria Sighetu Marmației, prin Sentința civilă nr. 1057 din 16.08.2002, a admis cererea de ordonanță președentială formulată de reclamantul P.S.S. și P.V. împotriva pârâților P. Gh., P.D.F. și B.V. și a obligat pârâții să sisteze lucrările de demolare a casei de locuit până la soluționarea dosarului de fond privind imobilul în litigiu.

Tribunalul Maramureș, prin decizia civilă nr. 591/R/24.06.2002, a admis recursul pârâților P.S. și P.E.F., a modificat sentința Judecătoriei Sighetu Marmației și a respins cererea de ordonanță președentială, reținând următoarele.

La 14.01.2002, între reclamantul și numita B.V. s-a încheiat un contract sub semnătură privată numit „contract de vânzare - cumpărare”, prin care primii au cumpărat de la vânzătorul B.V. casa de locuit și terenul aferent.

Ulterior vânzătorul a încheiat un contract de vânzare cumpărare în formă autentică prin care a vândut terenul de mai sus părților P.G. și P.E.F. cu prețul de 75.000.000 lei. Pentru admiterea cererii de ordonanță președentială, potrivit art. 581 C. proc. civ. se cer a fi întrunite următoarele condiții: urgență, păstrarea unui drept care s-ar păgubi prin întârziere, prevenirea unei pagube iminente care nu s-ar putea repara.

În materia ordonanței președentiale se pune problema examinării aparenței dreptului a cărui apărare se solicită. În cauza de față, ambele părți opun una alteia un titlu de proprietate sau de deținere. În astfel de situații, instanța nu are dreptul să examineze validitatea titlurilor invocate de părți, întrucât prin aceasta ar rezolva fondul, ci ea trebuie să se mărginească la stabilirea, în raport cu probele prezentate de părți, a părții în favoarea căreia există aparență de drept.

Pârâtul a prezentat contractul autentic de vânzare-cumpărare, autorizația de desființare a construcției, iar aparența de drept este în favoarea acestuia. Mai mult, pârâtul a recunoscut dreptul de proprietate al reclamantilor asupra casei ce o demolează, angajându-se să protejeze materialele rezultate și să le predea proprietarului.

Neexistând aparența de drept invocată de reclamant și nici situația producerii unei pagube care nu s-ar putea repara, nu sunt îndeplinite condițiile ordonanței președentiale reglementate de art. 581 C. proc. civ., astfel că cererea trebuia respinsă.

Tribunalul Maramureș, decizia civilă nr. 581/R/24.06.2002

BIBLIOGRAFIE

- Virel Ciobanu, Gabriel Boroș - Drept procesual civil – curs selectiv. All Beck, București 2005;

- Ioan Leș – Codul de procedură civilă – comentarii pe articole, editura C.H. Beck, București 2007;

- Culegere de practica judiciară Ed. All Beck